

Veiligheid & Voorkennis 1-1

Alle paarden nog aan toe...

Als je (van) paarden houdt moet je er goed voor zorgen en er alles over weten. WOW legt uit HOE paarden denken en WAT paarden nodig hebben.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-2

Ben je er klaar voor?

Zoek een instructeur die bekend is met WOW of met Equitation Science. Gebruik veilige kleding: geen wijde jassen of fladderende sjaals. Schoenen of laarzen met hak.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-3

AUW, pijn is niet fijn

Je kan een paard eenvoudig per ongeluk pijn doen. Kijk dagelijks of alles in orde is. Geen pijn, wondjes? Kunnen er twee vingers tussen de neusriem? Het zadel past zowel paard als ruiter.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-4

HE, pas op!

Oren plat? Tandens bloot? Dit paard zegt: HE, ik voel me niet veilig, hou afstand! Paarden kunnen gevaarlijk zijn als je niet weet wat te doen.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-5

Match of Mismatch

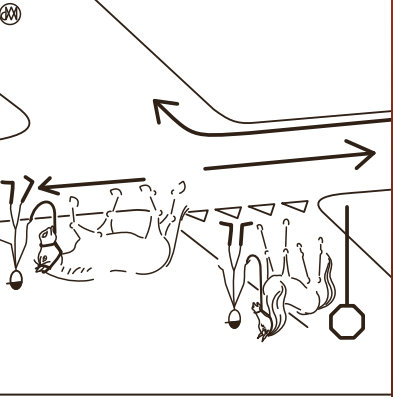

Welk paard past bij jou? Vraag je coach om een 'win win' match. Je zoekt een paard dat bij je lengte, gewicht, ambities en karakter past!

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-10

Eerst lopen dan rijden

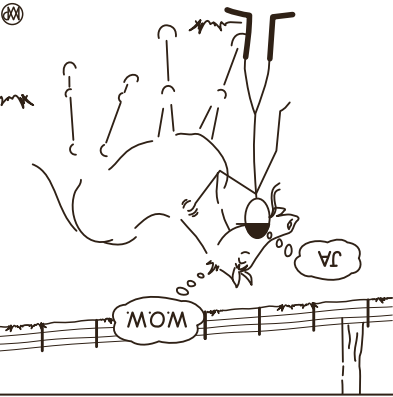

Voor je gaat rijden leer je met een paard aan de hand lopen. Stoppen, stoppen... Een stapje achteruit? Zorg dat het paard altijd stilstaat als jij dat vraagt!

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-9

Beloon gewenst contact altijd!

Laat hem aan je hand snuffelen en krab hem even (mog met je nagels) net voor de schouder op de hals, bij de 'schoft'.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-8

DOE wat je ZEGT

UH? Ben jij zenuwachtig? OEPS, dan beweeg rustig en praat kalm. van het paard, zie je onrust? Macht even!

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-7

Met paarden praten

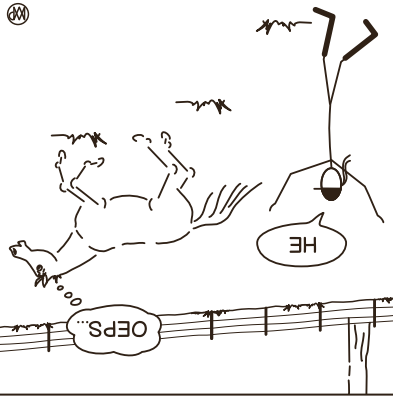

Gebruik, wanneer je met paarden omgaat, korte makkelijke (zelfbedachte) woorden met duidelijk verschillende klanken. Meer weten zie www.paardwezijn.nl

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Veiligheid & Voorkennis 1-6

Vluchtdieren vluchten

Niet te enthousiast rennen of roepen. Deze 'hulpen' helpen je niet. Als je iets wilt vragen aan een paard, doe dit dan met signalen waar het paard niet van schrikt.

Alle paarden nog aan toe...	Vluchtdieren vluchten
Ben je er klaar voor?	Met paarden praten
AUW, pijn is niet fijn	DOE wat je ZEGT
HE, pas op!	Beloon gewenst contact altijd
Match of Mismatch	Eerst lopen dan rijden

Eten & Drinken en zo... 2-1

Eén paard is geen paard

Een paard alleen is altijd een eenzaam paard! Om zich veilig te voelen en goed te kunnen slapen heeft elk paard minstens één ander paard nodig.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-2

Eten en Drinken

De spijsvertering van een paard is niet berekend op 3 maaltijden per dag. Dag en nacht ruwvoer eten is nodig om maagzuur en gal, dat doorlopend wordt aangemaakt, te neutraliseren.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-3

IN of UIT Conditie?

De vetbedekking op een paardenlichaam zegt niets over het gewicht dat een paard kan dragen. Het geeft informatie over het eetpatroon van de afgelopen tijd.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-4

Weer of geen Weer

Paarden willen zelf kunnen kiezen: schaduw als de zon te fel schijnt of naast het afdak in de regen staan! Om te liggen hebben ze een zachte, schone plek nodig.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-5

Deken of geen deken?

Sommige dekenen zorgen ervoor dat het paard het veel warmer krijgt dan hij lekker vindt. De thermo-neutrale zone bevindt zich tussen ±0 en ±20 °C.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-10

Samen spelen? Samen delen!

Zolang een paard denkt dat het samen met jou veiliger en leuker is dan zonder jou, dan zal hij jouw voorbeeld volgen...

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-9

Wie bepaalt hier de regels?

Er is geen wetenschappelijk bewijs waaruit van een Eerlijk Spel overeenkomst moeten houden. Dwang is geen onderdeel

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-8

Handige Haren

Net als een kat, kan een paard niet zien wat er onder zijn neus gebeurt. Tactharen beslissen mee of iets 'ok' is of juist gevaarlijk. Corharen beschermen tegen insecten, vuil en herrie. Die functionele haren niet knippen.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-7

Stress signalen

Paarden laten stress en/of dat ze over iets twijfelen altijd zien. Met lichaamsstaai! Als je een paard goed kent, herken je eerder gedrag dat vandaag 'het anders' is dan gisteren.

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Eten & Drinken en zo... 2-6

Pijnsignalen

Wie goed kijkt kan zien of een paard of een ezel acuut pijn heeft. Gebruik de EPWA, een gratis app die je helpt te beslissen of jouw paard pijn heeft (kijk in je appstore).

Eén paard is geen paard

Pijnsignalen

Eten en Drinken

Stress signalen

IN of UIT Conditie?

Handige Haren

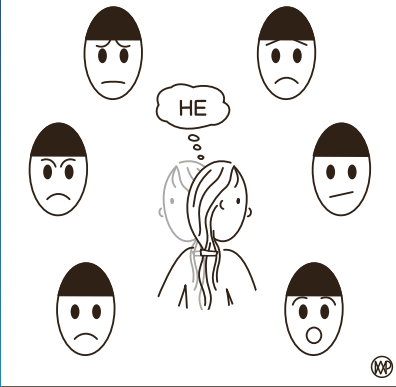
Weer of geen Weer

Wie bepaald hier de regels?

Deken of geen deken?

Samen spelen? Samen...!

Jezelf in de weg zitten...

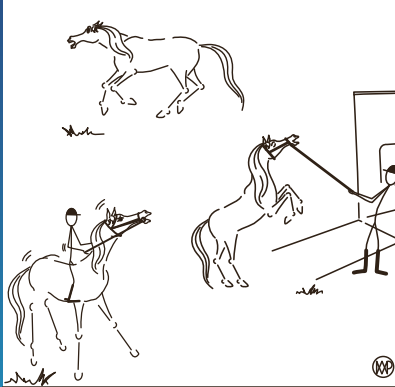

Als jij je boos, verdrietig, gespannen, alleen of klungelig voelt, kan jij dan nog braaf luisteren of informatie opnemen als de instructeur tegen de groep praat?

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

51

Vluchten, vechten, bevriezen?

Een paard kan ook boos, bang, verdrietig, alleen of onzeker zijn. Ook hij zal minder goed luisteren als iets vervelends volgens hem, weer lijkt te gaan gebeuren.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

14

Serius gevaarlijk

Een paard dat, op de grond of onder het zadel, niet de kans heeft te vluchten wordt onvoorspelbaar en serius gevaarlijk. Een 'speelse' hengst is geen speelgoed.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

12

Snel afgeleid

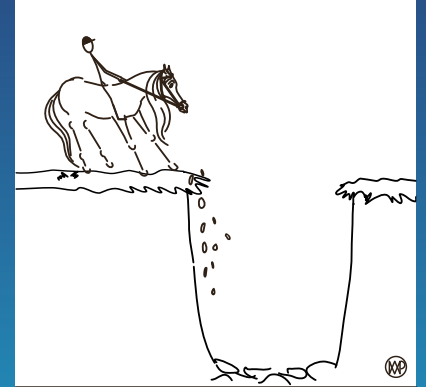

Een paard dat plots verrast of afgeleid wordt let niet meer op de ruiter. Een afgeleid paard is minder veilig om te hanteren en/of te rijden...

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

44

Remmen testen...

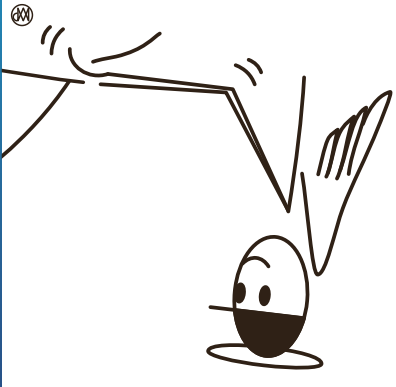

... dus wil je zeker weten dat een paard stopt als jij daarom vraagt.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

45

Positief stemmen

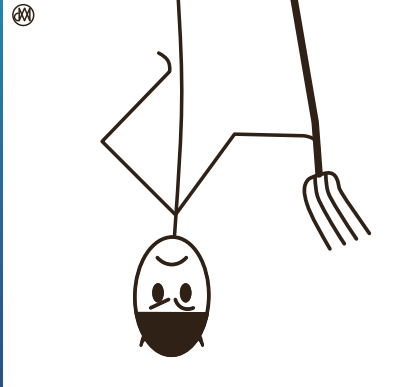

Moeilijk een paard aan of vraag even niets.. Krad het paard vaker op de schort en/of gebruik je stem. Laat hem tussen de oefeningen ontspannen b.v. door het strekken van de hals.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

40

Te serieus is niet vriendelijk

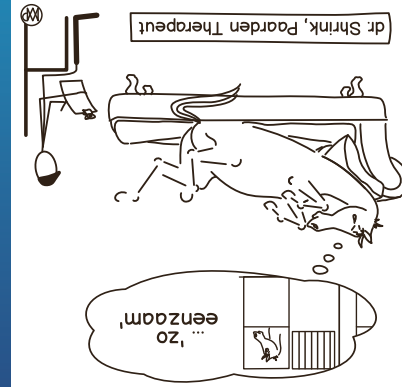

Zelfs het tijdelijk afwezig zijn van vriendelijkheid (of alles altijd serius nemen) kan serius gevolgen hebben voor het welbevinden van het paard.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

39

Hartzeer en Zielenpijn

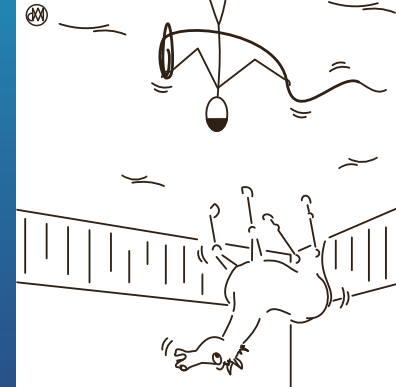

Een paard heeft eigen emoties en kan ook echt lijden, het effect van hartzeer en zielenpijn mogen we niet onderschatten.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

18

Te veel opwindning

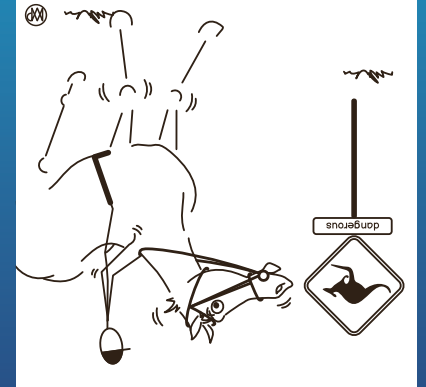

Probeer te veel druk zo mogelijk te vermijden. Een stressvol, gedwongen of bang paard onthoudt niet de informatie die je zou willen dat hij onthoudt.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

13

OEPS, dat is schrikken

Blijf kalm, gebruik je stem rustig en krad schort. Ga daar mee door tot het paard je paard (mag met je nogels) bij de schort.

Jezelf in de weg zitten... OEPS, dat is schrikken
Vluchten, vechten, bevriezen? Te veel opwindning
Serius gevaarlijk Hartzeer en Zielenpijn
Snel afgeleid Te serieus is niet vriendelijk
Remmen testen... Positief stemmen

52

Kennen & (kalm) Kunnen 4-1

Wennen aan van alles

Een paard kan makkelijk wennen aan van alles. Als het maar regelmatig voorbij komt en niet schadelijk is. Zelfs aan 'razende monsters' als passerende treinen.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Kennen & (kalm) Kunnen 4-2

Te veel tegelijk

Zorg dat een paard niet met te veel nieuwe of spannende dingen tegelijk in aanraking komt. Feestjes kunnen alleen als hij daarvoor 'gestudeerd' heeft.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Kennen & (kalm) Kunnen 4-3

Herrieschoppers

Beloon aandachtstrekkers niet met aandacht of eten. Negeer 'herrieschoppers' zoals de stalkat dat kan! Beloon een kort moment van stilte met aandacht of eten!

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Kennen & (kalm) Kunnen 4-4

ALTIJD en NOOIT

Iets dat mag volgens de spelregels mag ALTIJD, iets dat niet mag, dat mag dus NOOIT. Zo hou je de rust erin en raakt niemand in de war.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Kennen & (kalm) Kunnen 4-5

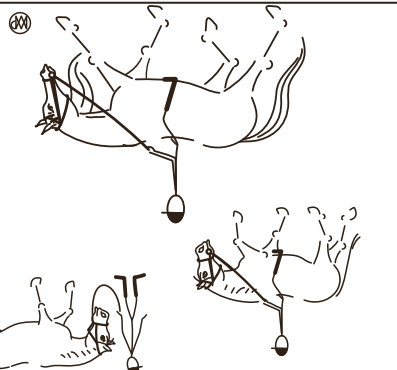
De rustige benadering

Beloon het paard, stapje voor stapje, **terwijl** hij zich rustig naar een nieuw spannend object **toe beweegt**.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

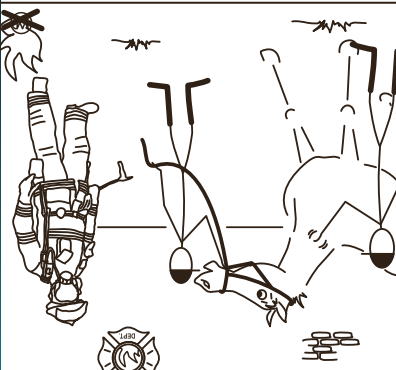
Kalmte kan je redden

Leer het paard, als je daarom vraagt, een ontspannen (lage) hoofd/hals houding aan te nemen. Zowel 'aan de hand', als onder het zadel in stop, draf en galop.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Uitdagende Uitdagingen

Beloon het paard voor kalm en nieuwsgierig gedrag als je nieuwe ervaringen, vreemde plekken en/of enge personen introduceert.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

Beloon nieuwsgierigheid

Train enge dingen één voor één door obstakels en enge dingen niet te vermijden. Leer het paard dat het leuk is om nieuwsgierig te zijn door nieuwsgierigheid te belonen.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

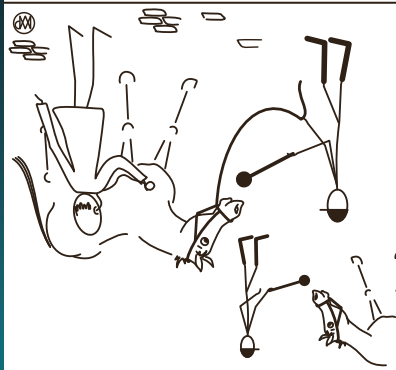
Monster Management

Laat het paard denken dat hij een eng object 'wegduwt' door enge objecten te 'achtervolgen' wanneer ze van het paard af beginnen te bewegen.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

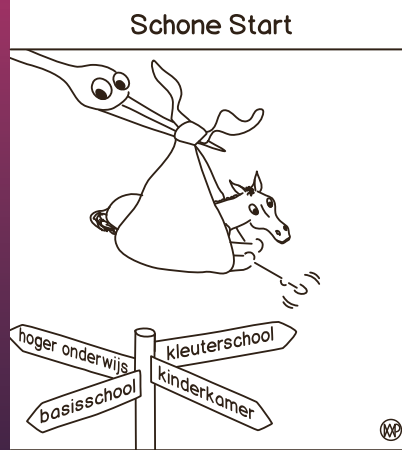
Voor de dierenarts komt

Leer het paard een 'target' aan te raken door hem daarvoor te belonen. Als de dierenarts komt, beloon je het paard als hij met zijn aandacht bij het 'target' spel blijft.

Wennen aan van alles	Voorbereiden op de ...
Te veel tegelijk	Monster Management
Aandacht trekken	Beloon nieuwsgierigheid
ALTIJD en NOOIT	Uitdagende Uitdagingen
De rustige benadering	Calm Down

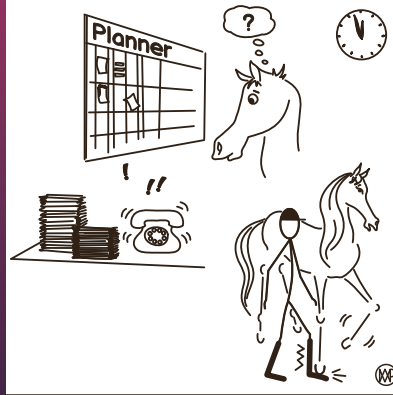

'Hoe een 'rijpaard' zich 'braaf' gedraagt, dat leert het paard samen met ons. Die opleiding duurt jaren. Dit gedrag is niet aangeboren.

Schone Start	Aangeboren of aangeleerd
Een paard kan niet...	Te veel, te vaak, te lang
Spiegelkje, spiegeltje...	Elk beloond gedrag
Paard ≠ Mens	Normaal gedrag...
Motivatie problemen?	Gewenst gedrag...

62

Een paard kan niet...

... de telefoon opnemen, een agenda bijhouden of toekomstplannen maken. Hij kan NIET ondeugend zijn, neemt geen wraak en hij zal je nooit EXPRES pijn doen.

Schone Start	Aangeboren of aangeleerd
Een paard kan niet...	Te veel, te vaak, te lang
Spiegelkje, spiegeltje...	Elk beloond gedrag
Paard ≠ Mens	Normaal gedrag...
Motivatie problemen?	Gewenst gedrag...

32

Spiegelkje, spiegeltje aan de wand...

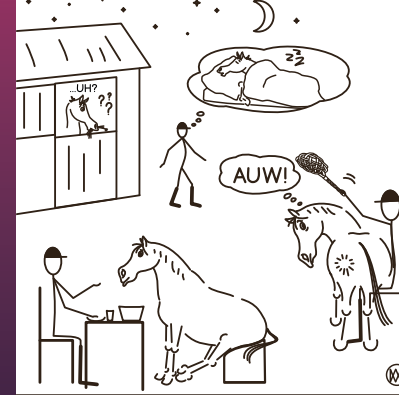

Als je voor de spiegel gaat staan, kan je zien wat er naast en achter je gebeurt. Een paard heeft geen spiegel nodig, hij ziet al bijna alles. Hij heeft panoramisch zichtvermogen.

Schone Start	Aangeboren of aangeleerd
Een paard kan niet...	Te veel, te vaak, te lang
Spiegelkje, spiegeltje...	Elk beloond gedrag
Paard ≠ Mens	Normaal gedrag...
Motivatie problemen?	Gewenst gedrag...

21

Paard ≠ Mens

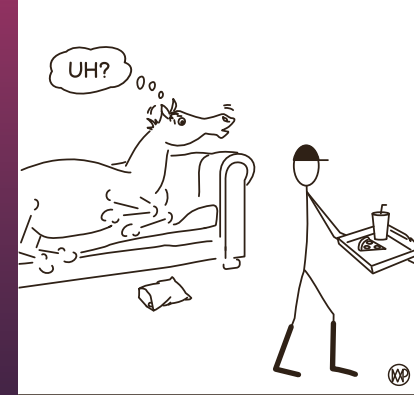

Paarden zijn geen mensen. Paarden gaan niet op tijd naar bed, paarden eten dag en nacht door en hebben meestal geen enkel idee waarom we ze 'straf' geven.

Schone Start	Aangeboren of aangeleerd
Een paard kan niet...	Te veel, te vaak, te lang
Spiegelkje, spiegeltje...	Elk beloond gedrag
Paard ≠ Mens	Normaal gedrag...
Motivatie problemen?	Gewenst gedrag...

3

Motivatie problemen?

Leer het paard dat samen iets doen leuk (of lekker) kan zijn. Vindt uit welke omgeving, activiteit en beloning een bepaald paard het meest motiverend vindt.

Schone Start	Aangeboren of aangeleerd
Een paard kan niet...	Te veel, te vaak, te lang
Spiegelkje, spiegeltje...	Elk beloond gedrag
Paard ≠ Mens	Normaal gedrag...
Motivatie problemen?	Gewenst gedrag...

42

... gezien vanuit ons perspectief, is niet altijd gedrag dat een paard 'normaal' vindt.

62

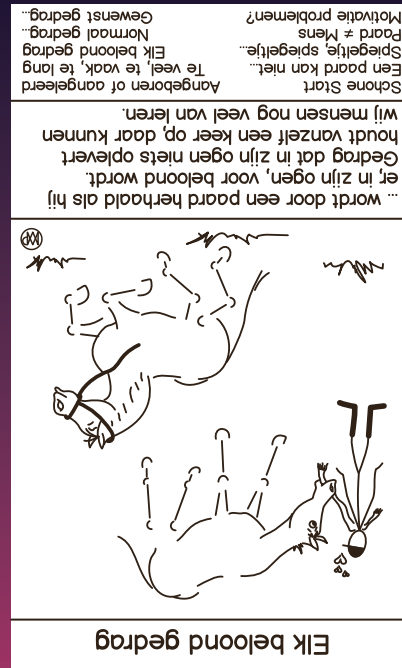
Normaal gedrag...

... gezien door de ogen van een paard, is niet altijd het gedrag waar wij op zitten te wachten...

37

Elk beloond gedrag

... wordt door een paard herhaald als hij er, in zijn ogen, voor beloond wordt. Gedrag dat in zijn ogen niets oplevert houdt vanzelf een keer op, daar kunnen wij mensen nog veel van leren.

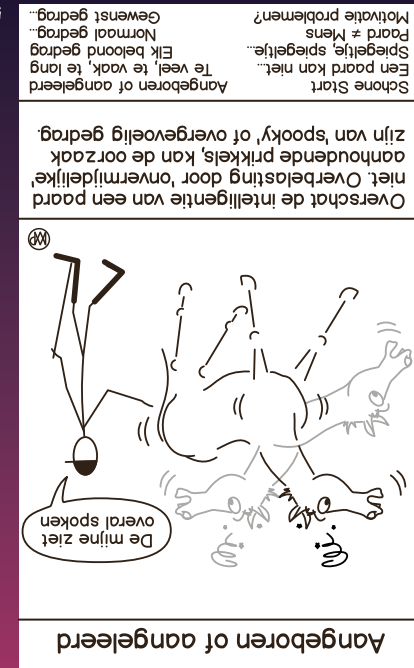
69

Te veel, te vaak, te lang

Herhaald oefeningen niet te vaak of te lang paard om iets blijvend te begrijpen beter uitgeoefend is genoeg voor een

Aangeboren of aangeleerd

Overzicht de intelligentie van een paard niet. Overbelasting door 'convertdel' aanhoudende prikkels, kan de oorzaak zijn van 'spooky' of overgevoelig gedrag.

Als je een dier kan belonen...

... kun je hem trainen.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

Paarden leren...

... onder andere doordat 'toevallig' gedrag iets oplevert. Daar hoeven mensen niet persé bij te zijn.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

Paarden trainen...

... jou ook. Als hij b.v. ontdekt dat hij je weg kan sturen of kan laten komen, je iets kan laten doen of zorgen dat jij ergens mee stopt: dan traint hij jou.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

Beloon of Negeer

Wanneer je (zelf aangeleerd) gedrag leuk vindt, beloon het dan.

Niet leuk?

Negeer dit gedrag!

Daag je paard uit, wanneer mogelijk, om iets anders te doen... Zo, dat hij stopt met het minder leuke gedrag. Als hij je volgt, dan beloon je.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

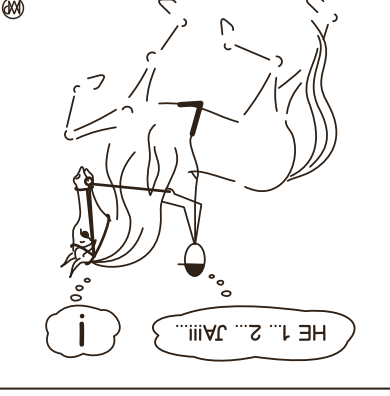
Gedrag aanleren

Vraag het paard iets simpels te doen, blijf vragen tot het paard 'toevallig' (voorzeggen mag) het begin van het goede antwoord vindt en beloon dat.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

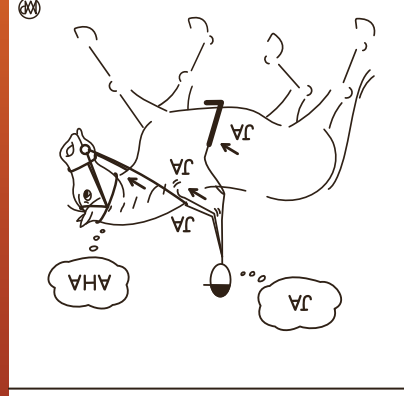
Rijden op een Beloning...

... is geduldig uitgeleggen wat je graag wilt zien door steeds met correcte timing het juiste antwoord 'aan te wijzen'. Stop je op tijd met vragen? Dan beloon je wat je wel wilt!

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

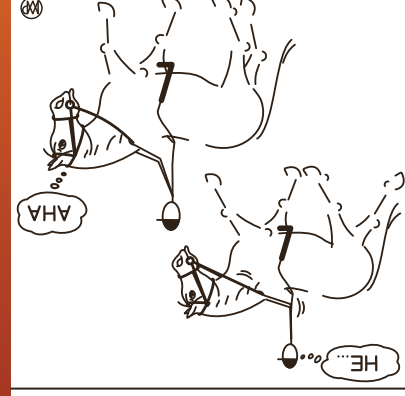
De 'verdubbelaar' inzetten

Voor bijzondere prestaties! Combineer beloningen: doe en zeg JA, WOW! Ontspan! Krab het paard bij de schort of laat de beloning langer duren.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

AHA = Toevallig begrijpen

'Dit paard ontdekt bij toeval dat dit signaal van de teugel langzamer betekent. Wil je je signaal verrijnen? Geef dan een kleiner signaal, steeds voorafgaand aan, eventueel nog, een groter signaal.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

Nieuwe uitdagingen

Een nieuwe uitdaging kan in onze ogen klein en simpel kijken. Toch kan het voor het paard een enorme uitdaging blijken. Goed voorbeeld doet dan vaak goed volgen.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

'NIET 'Smart'

Een paard 'even' laten wachten op een beloning 'werkt' niet. Beloon gedrag dat je wilt zien op het moment Dat je het ziet of voelt.

Als je een dier kan belonen...	NIET 'Smart'
Paarden leren...	Nieuwe uitdagingen
Paarden trainen...	AHA = Toevallig begrijpen
Beloon of Negeer	De 'verdubbelaar' inzetten
Gedrag aanleren	Rijden op een Beloning...

Geen hogere Wiskunde

Paarden kunnen leren te doen alsof ze kunnen rekenen, maar echt rekenen kunnen ze echt niet.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Geen meerkeuzevragen

Paarden begrijpen zulke vragen niet. Gebruik voor iedere 'taak' maar één exclusief signaal waar dan ook echt maar één goed antwoord op mogelijk is. Dat antwoord beloon je!

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Voorspelbare verbanden

Paarden kunnen al na enkele herhalingen heel goed verbanden leggen tussen gebeurtenissen en zo voorspellen wat er daarna gaat gebeuren.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Hij weet het al

Onderschat niet het observatievermogen en de gevoeligheid van een paard. Een paard ziet details in lichaamstaal waar wij niet op letten.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Belonen doet begrijpen

Van 'belonen' leert hij. Hij leert niet van de vraag die je er vlak voor stelde. Hij SNAPT welk antwoord jij wilt omdat je vaker precies op dat moment zegt: 'JA goed zo, DAT is wat ik bedoel'.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Voorspelbaar leren

Als je iets met je zit doet of bv eerst uitademt voor je de teugels gebruikt zal het paard leren 'stoppen op je zit'. Als A steeds voor B komt wordt A de voorspeller van B.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

OEPS = beloofd!

Ook gedrag dat (per ongeluk) wordt beloond zal je vaker zien. Als hij er mee weg komt zal hij het vaker gaan doen.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

1... 2... 3... minder werkdruk!

Laat altijd 'traploos' het volume van elk signaal toemenen. 1... 2... 3... Zo daag je het paard uit zelf invloed uit te oefenen op het 'volume' van elk signaal.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

De zweep gebruik je eerlijk...

... als je er iets mee aanwijst, iets mee uitlegt, iets mee aanlijkt en meer Een zweep gebruik je niet om een paard pijn te doen.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Van meer minder maken

Ok bij een ervaren paard moeten alle vragen steeds klein beginnen. 1 'alsjeblieft' = klein signaal; 2 'doe het' = groter signaal; 3 'Dit vroeg ik, dank je' = stop met vragen.

Geen hogere Wiskunde
Geen meerkeuzevragen
Voorspelbare verbanden
Hij weet het al
Belonen doet begrijpen

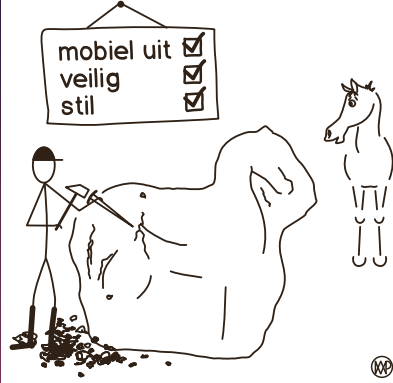
Van meer minder maken
De zweep gebruik je eerlijk
1.2...3... minder werkdruk!
OEPS = beloofd!
Voorspelbaar leren

Stap voor Stap

8-1

Precisie baart kunst

Creëer een veilige omgeving, zonder lawaai, laat je NIET storen! Telefoon UIT! Zet een bekend paard in het zicht! Voeg steeds maar één stapje of wijziging per sessie toe aan de lesstof.

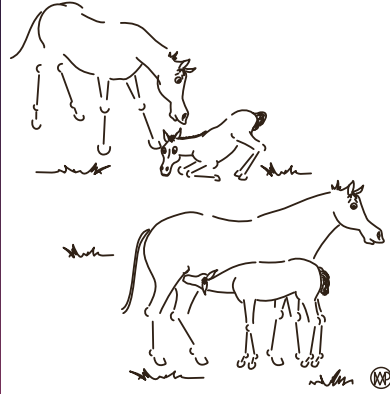
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

61

Stap voor Stap

8-2

Babystapjes

Babystapjes maken betekent dat het gewenste antwoord zeer eenvoudig te vinden is (voorzeggen mag). Beloningen moeten steeds zo makkelijk mogelijk te verdienen zijn!

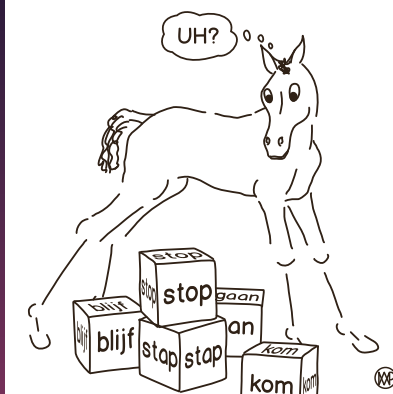
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

63

Stap voor Stap

8-3

De Kleuterschool

Veulens leren spelenderwijs de basis. Wat nu mag, mag voortaan altijd, wat niet mag, mag nooit. Komen en gaan, meelopen, stil staan, een stapje terug en respect voor elkaar.

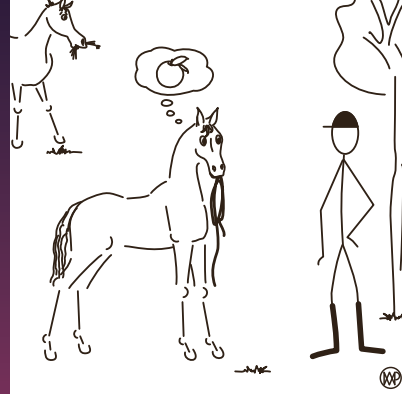
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

64

Stap voor Stap

8-4

Wie het kleine niet eert...

Beloon elke stap, hoe klein ook, in de goede richting, altijd!

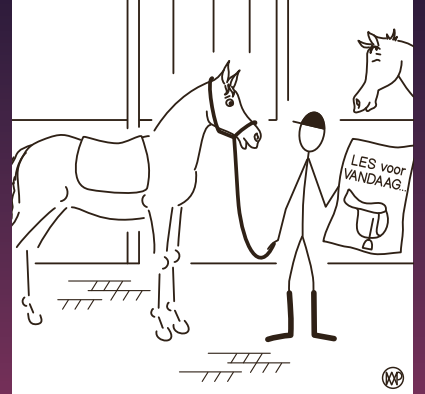
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

65

Stap voor Stap

8-5

Het rijpaard in opleiding

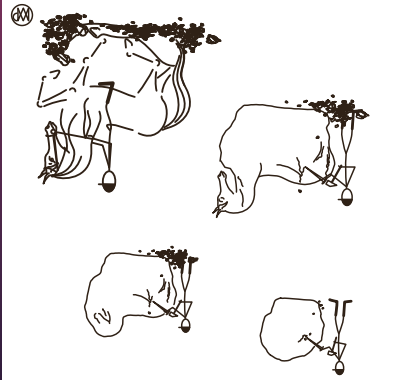
Van 'veulen naar rijpaard' gaat stap voor stap: Herhaal steeds al het voorgaande, lukt dat? Voeg dan één nieuw ding toe of verander maar één detail per keer.

Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

68

Stap voor Stap

8-10

Herhalen, herhalen...

... werk gestaag door dan zal je het snelst vooruitgang boeken. Met geduld en oefening polijst je kleine reducties en details tot excellente resultaten.

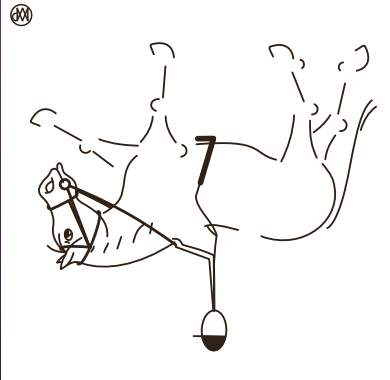
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

80

Stap voor Stap

8-9

De volgende stap...

... alleen als hij de vorige stappen snapt en moeiteloos kan herhalen.

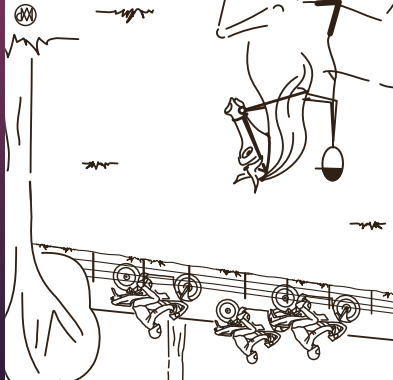
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

74

Stap voor Stap

8-8

Beloon focus

Beloon het paard ook regelmatig voor het 'bij de les blijven' of het 'bij jou komen' met zijn aandacht.

Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

46

Stap voor Stap

8-7

Nano stapjes

Hoe kleiner en meer voor de hand liggend de stappen zijn die je traint, des te sneller geeft hij het juiste antwoord. Wie vaker kan belonen, zal het paard sneller trainen.

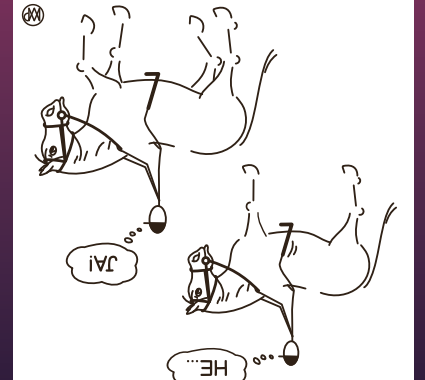
Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

70

Stap voor Stap

8-6

1, 2, 3 dank je wel

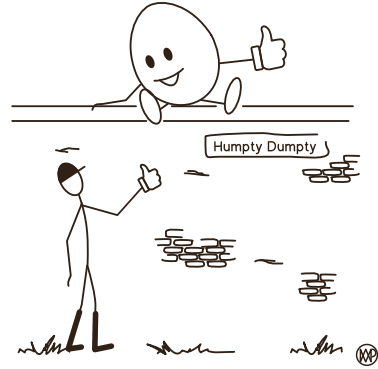

Gebruik het ritme van 1, 2, 3 of eindig met een kleiner of een gelijk aantal passen. Geef een signaal als een been omhoog gaat, niet als het net aan de grond staat.

Precisie baart kunst	1, 2, 3 dank je wel
Babystapjes	Nano stapjes
De Kleuterschool	Beloon focus
Wie het kleine niet eert...	De volgende stap...
Het rijpaard in opleiding	Herhalen, herhalen...

84

Elk signaal zijn eigen betekenis

Een signaal betekent dat wat twee (of meer) individuen samen afspreken wat het betekent. Iets vragen doe je met signalen. Een vraag kan uiteindelijk zijn opgebouwd uit meerdere opeenvolgende signalen.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

82

DE stille zit stoort niet

De ruiter is méé in de beweging of gaat er onbedoeld te vaak tegen in. Voor ELK eerlijk resultaat heb je een 'stille zit' nodig. Doe valtraining, zoek een Zitcoach of neem voltleessen en leer 'zitten zonder storen'.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

72

Systematisch Signalen kopiëren

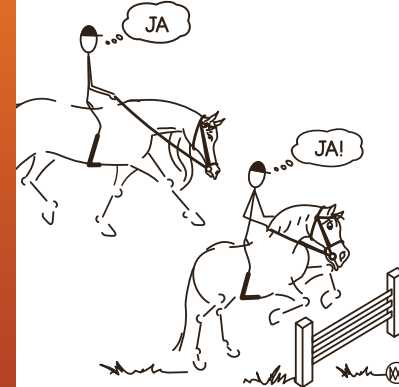

Elk uniek Signaal is steeds een exacte copie van het origineel. Gebruik steeds precies dezelfde 1... 2... 3... oplopende druk op precies dezelfde plaats op dezelfde manier, verander het signaal zelf niet.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

85

JA is altijd JA!

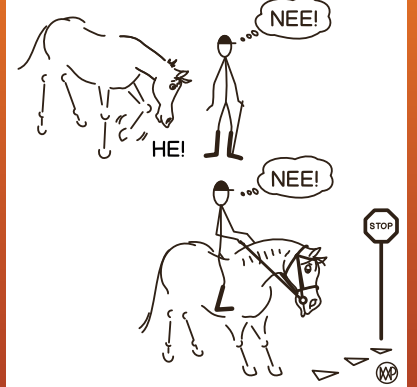

JA betekent: JA, goed zo! DAT is het! Dank je wel. TOP ga zo door! JA, meer en langer van dit!!! JA is ook: 'gewoon gaan en BLIJVEN gaan!'

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

75

NEE = nooit 'misschien'

NEE of HO is ALTIJD stoppen, NU ophouden met wat je doet! En JA, dan volgt er (als iedereen veilig is) ook een beloning!

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

76

Samengestelde oefeningen

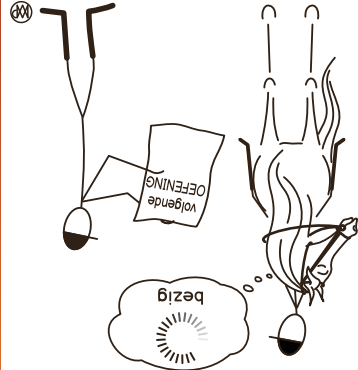

Het is alsof je rustig piano speelt. Een toets, één klink. Een detail, één signaal volgt, in vloeiend samenspel, op het ander.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

90

Informatie opslaan...

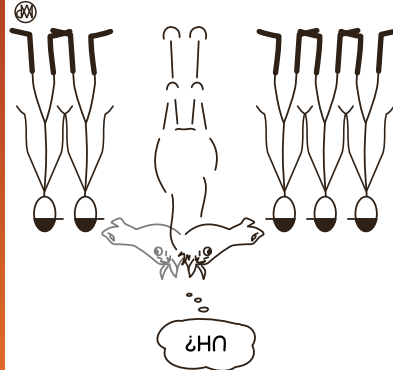

Een beloning, wordt teniet gedaan, als de volgende vraag er, voor dit paard, te snel op volgt.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

89

Teambuilding

Vooral paarden die door twee of meer ruiters gereden worden, kunnen in de war raken als verschillende signalen of spiegelgebruiken.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

29

Ben jij duidelijk?

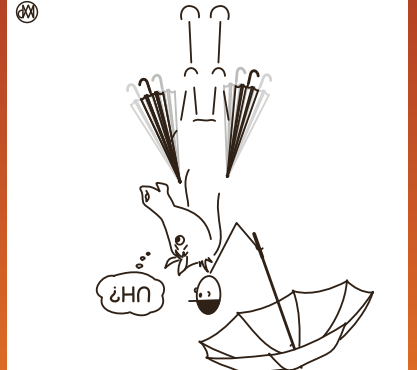

Als jij je eigen paard zou zijn, kan je dan AL de signalen van jouw ruiter goed volgen? Een ruiter die minder praat, zegt meer! Stem-huipen? Articuleer duidelijk, dan pikt hij ze er simpel, tussen al het andere gebabbel, uit!

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

71

HE = een vraag...

... geen gewoonte. Paarden wennen makkelijk aan repeterende betekenisloze voorvallen. Zoals ze wennen aan flapperende paraplu's, wennen ze aan (onbewuste) herhalingen van 'hulpen' of onrustige handen en benen.

Elk signaal zijn eigen betekenis HE = een vraag...
DE stille zit stoort niet Ben jij duidelijk?
Systematisch Signalen copieren Teambuilding
JA is altijd JA! Informatie opslaan...
NEE = nooit 'misschien' Samengestelde oefeningen

77

Zelf doen & Blijven gaan! 10-1

De Basis? Dagelijkse kost!

Door 'de basis', de voor dit paard bekende oefeningen, dagelijks en systematisch te herhalen in de 'warming up' stel je het paard mentaal gerust en bereid je het fysiek voor op een prestatie.

De Basis? Dagelijkse kost!	Tempo bewaren...
Geen Geweld...	Een houding bewaren...
Blijven gaan...	Slim genoeg...
Het ritme bewaren...	En de winnaar Werkt aan...
Overdaad schaadt...	... Optimaal paard Welzijn

Zelf doen & Blijven gaan! 10-2

Geen Geweld...

... als een prestatie met kracht wordt afgedwongen wordt de uitkomst minder voorspelbaar.

Ga naar het volgende plaatje...

De Basis? Dagelijkse kost!	Tempo bewaren...
Geen Geweld...	Een houding bewaren...
Blijven gaan...	Slim genoeg...
Het ritme bewaren...	En de winnaar Werkt aan...
Overdaad schaadt...	... Optimaal paard Welzijn

Zelf doen & Blijven gaan! 10-3

Blijven gaan...

... 'op eigen benen gaan' betekent dat het paard geleerd heeft een taak te volbrengen zonder dat de ruiter een vraag steeds blijft herhalen...

De Basis? Dagelijkse kost!	Tempo bewaren...
Geen Geweld...	Een houding bewaren...
Blijven gaan...	Slim genoeg...
Het ritme bewaren...	En de winnaar Werkt aan...
Overdaad schaadt...	... Optimaal paard Welzijn

Zelf doen & Blijven gaan! 10-4

Het ritme bewaren...

... het paard is in staat om zijn paslengte te bewaren zonder dat de ruiter het signaal daarvoor herhaalt...

De Basis? Dagelijkse kost!	Tempo bewaren...
Geen Geweld...	Een houding bewaren...
Blijven gaan...	Slim genoeg...
Het ritme bewaren...	En de winnaar Werkt aan...
Overdaad schaadt...	... Optimaal paard Welzijn

Zelf doen & Blijven gaan! 10-5

Overdaad schaadt...

... het paard laat zien dat hij in staat is in een 'gang' (stap, draf of (ren)galop) te blijven zonder herhaald gebruik van hulpmiddelen (zweep, sporen of leadrope)...

De Basis? Dagelijkse kost!	Tempo bewaren...
Geen Geweld...	Een houding bewaren...
Blijven gaan...	Slim genoeg...
Het ritme bewaren...	En de winnaar Werkt aan...
Overdaad schaadt...	... Optimaal paard Welzijn

Zelf doen & Blijven gaan! 10-10

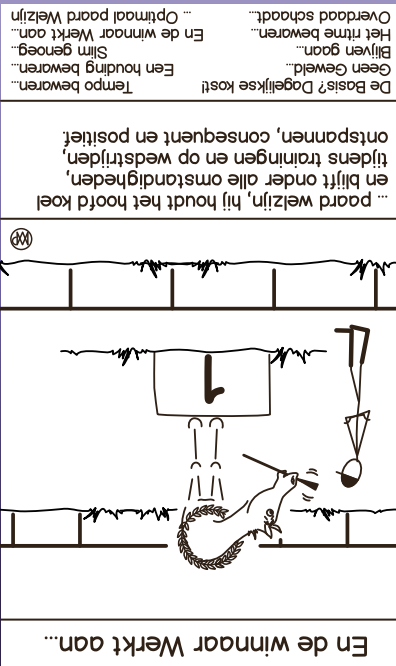

... Optimaal paard Welzijn

Wil je aan de slag met W.O.W. of deze poster zelf printen?
www.paardwelzijn.nl
www.horsetwelfare.com
www.equitationscience.com

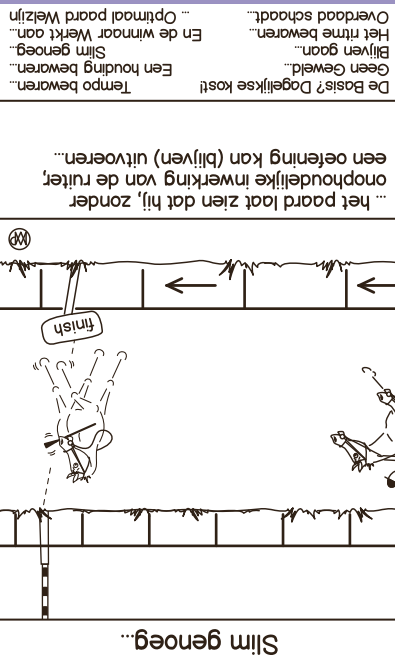
Zelf doen & Blijven gaan! 10-9

En de winnaar Werkt aan...

... paard welzijn, hij houdt het hoofd koel en blijft onder alle omstandigheden, tijdens trainingen en op wedstrijden, ontspannen, consequent en positief.

Zelf doen & Blijven gaan! 10-8

Slim genoeg...

... het paard laat zien dat hij, zonder onophoudelijke inwerking van de ruiter, een oefening kan (blijven) uitvoeren...

Zelf doen & Blijven gaan! 10-7

Een houding bewaren...

... het paard heeft geleerd op eigen benen te lopen en oefeningen in een bepaalde houding uit te voeren, deze mogen echter niet schadelijk zijn voor het paard...

Zelf doen & Blijven gaan! 10-6

Tempo bewaren...

... het paard bewaart het gevraagde tempo tot de ruiter iets anders vraagt...

**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

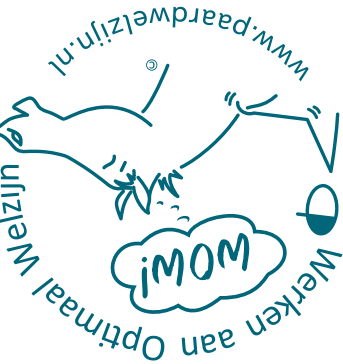
**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

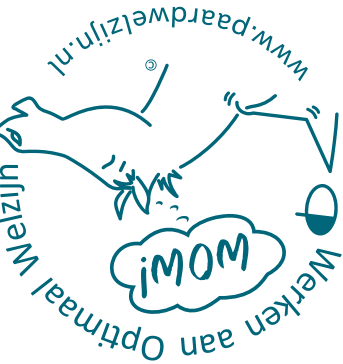
**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

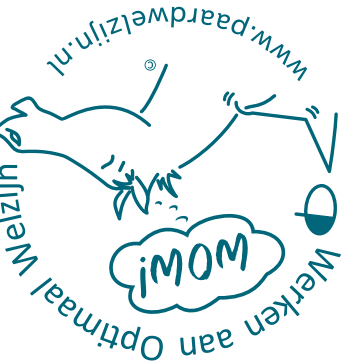
**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

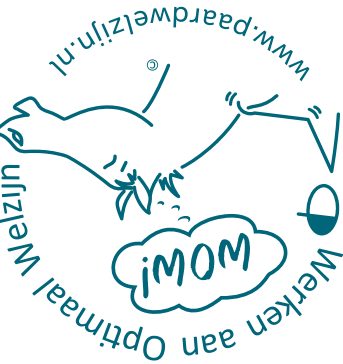
**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

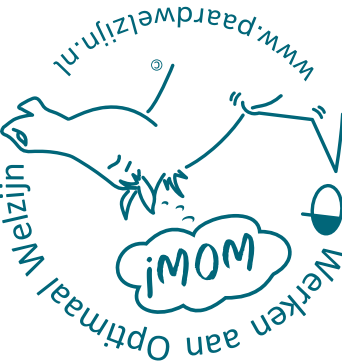
**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

**WOW Werken aan
Optimaal paard Welzijn**

Gebaseerd op de 10 Trainingsrichtlijnen van de
International Society for Equitation Science (ISES)

